

Kobiety na kartach historii

Autor: FOT.

ZBIORY MUZEUM NIEPODLEGŁOŚCI W WARSZAWIE

Droga do emancypacji kobiet w Polsce łączyła się z dążeniami do wyzwolenia Ojczyzny.

Jedną z pierwszych grup feministycznych – Entuzjastki – założoną w 1830 r. przez **Narcyżę Żmichowską**, obok działalności publicystycznej, edukacyjnej i politycznej prowadziła działalność konspiracyjną. Należały do niej m.in. **Maria Ksawera Bolewska**, **Bibianna Moraczewska**, **Eleonora Ziemięcka**, **Wanda Umińska** oraz twórczyni Manifestu Powstania Styczniowego – **Maria Ilnicka**. Kluczem do wyzwolenia kobiet była edukacja i niezależność ekonomiczna. Entuzjastki swoje poglądy wyrażały na łamach pism opiniotwórczych: „Pierwiosnka”, „Pielgrzym” i „Przeglądu Naukowego”, prowadziły również debaty publiczne.

Ciche bohaterki

W czasie powstania styczniowego kobiety pełniły funkcję wywiadowczyń, łączniczek, sanitariuszek, walczyły z bronią w ręku. Wiele Polek włączyło się w działalność konspiracyjną, organizowały zbiórki pieniędzy, odzieży, prowadziły szpitale powstańcze, objęły opieką powstańców i ich rodziny. Najbardziej znaną kobiecą organizacją tego okresu były Piątki, działające w ramach Komitetów Niewiast Polskich, mniej formalną grupę stanowiły Kumy. Istniały również mniejsze kobiece kółka pomocowe. Po upadku powstania polskie patriotki przywdziały żałobę narodową, wiele z nich podzieliło los mężczyzn skazanych na karę śmierci lub zsyłkę, inne przyjęły na siebie rolę „głowy rodziny”, często podejmując pracę zarobkową.

Pozytywizm w praktyce

Kwestia kobieca w drugiej połowie XIX wieku powiązana była z pracą organiczną i aspiracjami edukacyjnymi Polek. „Siłaczki” czyli **Paulina Kuczalska-Reinschmit** – założycielka postępowego pisma „Ster” – Organ Równouprawnienia Kobiet, **Józefa Bojanowska**, **Faustyna Morzycka** czy **Rozalia z Morzyckich Brzezińska** aktywnie działały na polu edukacji, zakładając organizacje, dzięki którym młode kobiety nie tylko zdobywały umiejętności zawodowe, lecz także zyskiwały umiejętność czytania, pisanie i samodzielnego myślenia.

W 1882 r. powstaje Uniwersytet Latający w Warszawie – pierwsza tajna uczelnia dla kobiet w dawnym Królestwie Polskim, której organizatorką była **Jadwiga Szczawińska-Dawidowa** – działaczka społeczna i oświatowa, nauczycielka, publicystka, członkini Kobiecego Koła Oświaty Ludowej. Jedną z absolwentek uczelni była **Jadwiga Dziubińska** – autorka nowatorskich programów pedagogicznych i krzewicielka idei Uniwersytetów Ludowych.

Odwaga jest kobietą

Rok 1905 przyniósł Polakom w zaborze rosyjskim nadzieję na zmianę i obudził bunt przeciw caratowi. Działaczki Organizacji Bojowej PPS **Wanda Krahelska**, **Zofia Owczarkówna** i **Albertyna Helbertówna** przeprowadziły zamach na okrutnego i znienawidzonego generała-gubernatora Warszawy Gierogija Skafona. Zawiodły wadliwie przygotowane ładunki wybuchowe.

I wojna światowa po raz kolejny postawiła przed kobietami zadania walki i konspiracji. Żeńskie oddziały Związku Drużyn Strzeleckich powstawały od 1912 r., po wybuchu wojny zostały decyzją Piłsudskiego skierowane do służby pomocniczej: wywiadowczej, kurierskiej, kwatermistrzowskiej i sanitarnej. W ramach Polskiej Organizacji Wojskowej istniał Oddział Żeński. Skala zaangażowania i poświęcenia Polek stała się argumentem nie do pominięcia przy decyzji o zrównaniu praw obywatelskich kobiet i mężczyzn w niepodległej Polsce.

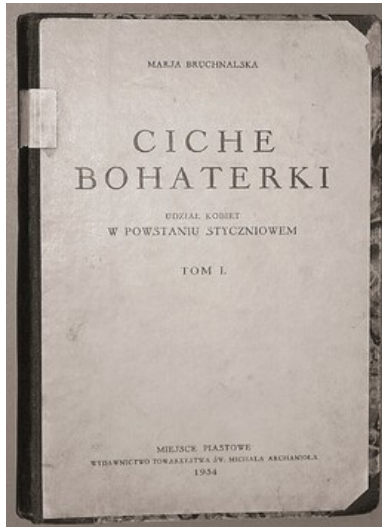
28 listopada 1918 r. Józef Piłsudski wydał dekret o ordynacji wyborczej stanowiący, że wyborcą Sejmu jest każdy obywatel „bez różnicy płci”, który ukończył 21 lat. Z okazji 105. rocznicy praw wyborczych kobiet w Polsce Muzeum Niepodległości w Warszawie przygotowało wystawę oraz film dokumentalny pt. Entuzjastki, siłaczki, bojowniczk. Kobiety Mazowsza 1863–1918.

[Narcyza Żmichowska](#)

[FOT. K. BEYER, MBC.CYFROWEMAZOWSZE.PL](#)

[STRONA TYTUŁOWA KSIĄŻKI Z 1934 R](#)

[FOT. ZBIORY MUZEUM NIEPODLEGŁOŚCI W WARSZAWIE](#)

Wanda Umińska

FOT. ZBIORY MUZEUM NIEPODLEGŁOŚCI W WARSZAWIE

POSŁOWIE WARSZAWSKY NA SEJM, WŚRÓD NICH G. BALICKA.

FOT. ZBIORY MUZEUM NIEPODLEGŁOŚCI W WARSZAWIE

UWAGA

Informacje opublikowane przed 1 stycznia 2021 r. dostępne są na stronie archiwum.mazovia.pl